

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש הסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
צוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשפח

ערב שבת קודש

פרשת תצא

ח' באלול ה'תשס"ט

שנת הקהל

יוצא לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

הרבי הרי"צ⁸.

יש לפרסם, שמי שעורכים בימים אלו חתונות - יוסיפו עוד יותר בשמחה, וכן אחר-כך בשבעת ימי המשתה, ועל-דרך זה אלו שנמצאים בתוך שבעת ימי המשתה שלהם, ומה טוב - להוסיף גם במספר הסעודות. ובפרט במנהג ישראל ("כפי שהיה פעם הסדר בכל חתונה") לעשות סעודה לעניים, ודווקא שם היו מביאים מהמובחר⁹.

יום חמישי

י"ד באלול

ביום זה - שלושים יום לפני חג הסוכות - מתחילין לדרוש בענייני החג¹⁰, ובוה נכלל במיוחד "לדרוש", היינו השתדלות יתרה (ובפרט בהתחלה והפתיחה דכל השלושים יום), בעניין השמחה ד'זמן שמחתנו¹¹, וכן להשתדל בנתינת צורכי חג

(8) 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 315. וראה גם ב'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 264. המאמרים דאו נדפסו ב'ספר המאמרים תרנ"ז' עמ' קמח ואילך. המאמרים שנאמרו בחתונת הרבי מופיעים ב'ספר המאמרים - קונטרסים' ח"א עמ' 31 ואילך, ובספר המאמרים תרפ"ט עמ' 71 ואילך.

(9) ר"ד משיחת י"ד אלול תנש"א.

(10) שו"ע אדמוה"ז סי' תכט ס"א.

(11) וזאת נוסף על השמחה שבכל שבת "וביום שמחתכם - אלו השבתות" (ספרי בהעלותך יז), אף שיקר עניינו של שבת הוא **תענוג** "וקראת לשבת עונג" - ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 625. וראה גם סה"ש תשנ"א ח"ב עמ' 806.

לכל הזקוקים לכך שלושים יום לפני החג, כדי שיוכלו להתכונן ל'זמן שמחתנו' מתוך שמחה וטוב לבב, ועוד לפני זה - בנוגע לצורכי ראש-השנה, כלשון הכתוב "אכלו משמנים ושתו ממתקים, ושילחו מנות לאין נכון לו"¹².

יום שישי

ט"ו באלול

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה - יום חמישי בלילה, אור ליום שישי, כל הלילה.

יום התייסדות ישיבת 'תומכי-תמימים' (בשנת תרנ"ז). נכון להוסיף בימים ט"ו-ח"י אלול: בלימוד החסידות (ובפרט מהבעש"ט ואדמוה"ז, אדמו"ר מהורש"ב ג"ע ובמיוחד של אדמו"ר מהוריי"צ ג"ע) ובנוסף - לקבוע בהם בכל מקום האפשרי שיעורים חדשים (מלבד חיזוק הקיימים מכבר); בעבודת התפילה (הקשורה במיוחד לישיבה זו); בצדקה, כולל ברוחניות - להיות 'נרות להאיר'; לערוך התועדות חסידית, 'ברוב עם הדרת מלך', בכל מקום שישנה בו ישיבת תומכי-תמימים; לפתוח, בכל מקום המתאים, סניף חדש לישיבה זו, ועוד¹³.

(12) נחמיה ח.י. וראה לקוטי-שיחות, כרך יד, עמ' 369 ואילך, וש"נ - סה"ש תנש"א שם עמ' 808.

(13) ע"פ 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 315 ואילך.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת תצא

ט' באלול

כ"ק אדמו"ר הזקן הורה לכתוב בספר-תורה 'דכא' (בפרשתנו כג,ב), באל"ף לבסוף, ולא בה"א².

שחרית: "זכר עמלק" בסוף פרשתנו (ובפרשת 'זכור') יש לקרוא בפעם הראשונה 'זכר' (בצירה) ובפעם השנייה 'זכר' (בסגול) - בין בשביעי ובין במפטיר³.

1) כן הוא השם הנכון (ולא "פי תצא"), ראה בעז"ה את דברי הרבי המובאים בהערה 1 ב'לוח השבוע' בגיליון הבעל"ט.
2) ש"ת שארית-יהודה י"ד סי' טז. ושם, ש"ציווה להגיה ספר-תורה שהיתה מתחילתה כתוב בה"א וציווה לכתוב באל"ף דווקא". וכן באג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ט עמ' תיט (שהורה לתקן זאת עוד לפני תיקון האותיות הנפסקות). היום-יום, ז' באלול. ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד. וראה בשו"ת דברי-נחמיה (דף נט,ג), הובאו בהוספות לשו"ע אדמו"ר הוצאת תשכ"ח ואילך חלק ה' עמ' 1898). מכתבי הרבי בזה נקבצו בשערי הלכה ומנהג י"ד סי' קטז, וגם שם הורה להגיה. ואם יש ספק בדבר - יש לבדוק את הס"ת לפני הקריאה. אבל בדיעבד, כיוון שיש דעות אחרות, כתב בקצות-השולחן בבדי-השולחן סו"ס פז, שאין להחליף את ספר-התורה אם נמצא בקריאה שכתוב בה"א.

3) הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ספר-המנהגים עמ' 31, ובאריכות שם עמ' 72. וראה 'התקשרות' גיליון כה, עמ' 17, הערה 3. כמובן שיש לדייק לקרוא תיבה זו בטעם שלה, 'מונח', כראוי, בשתי הפעמים.

בשש זכירות, הנדפסות בסיפורים מסויימים, ציינו להוראת הרבי לקרוא"ת גם לעניין 'זכר' בצירי או בסגול שם. אבל אין זה שייך לנושא. ע"פ המובא באג"ק כרך ג' סי' ג (במענה לשאלה מדוע אין מסיימים כמה פסוקים שם עד סופם) "דאין הכוונה לקריאת פסוק או פרשה, כ"א לזכירת עניין". ומה שנהג הרבי בעצמו לחזור תיבה זו (ותיבות אחרות, בכמה מקומות, כולל

מנהג-נערים בכמה מקומות 'להכות' בקריאת שם 'עמלק', ונכון להימנע מזה⁴.
מנחה: מנהג הקוראים להגביה קולם בפסוק האחרון 'השקיפה' (קריאת מילת 'השקיפה' - מלעיל)⁵.
פרקי-אבות: פרק ב'⁶.

יום שני

י"א באלול

יום נישואי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע עם הרבנית הצדקנית מרת שטערנא-שרה ע"ה⁷.

יום רביעי

י"ג באלול

יום נישואי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע עם הרבנית הצדקנית מרת נחמה-דינה ע"ה⁷.

יש ללמוד בימים אלו 'דרושי חתונה' של רבותינו נשיאינו, ובפרט אלו שנאמרו בחתונת

תיבות שהניקוד שלהן מפורש ב'היום יום' בניקוד שונה, (אולי) אינו הוראה לרבים.

4) ראה בארוכה בזה ב'לוח השבוע' בגיליון קט (ש"פ תצא תשנ"ו). וכבר כתבו כן בדורות שעברו, ראה ילקוט-יוסף - מועדים (כרך ה) עמ' 259 ס"ה, משו"ת בנימין ומהר"א פלאגי.

5) לוח כולל-חב"ד, בקריאת שבת הבאה בשחרית, ומציין לירושלמי מעשר-שני פ"ה ה"ט. ולכאורה העניין שייך גם לקריאת שבת זו במנחה, ובשני וחמישי.

6) ובחור"ל - פרקים א"ב.

7) לפרטים אודות חתונה זו, ראה בספר 'נישואי הנשיאים'.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ח' באלול ה'תשס"ט - ט"ו באלול ה'תשס"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ח' באלול	הלכות מאכלות אסורות פרק יז. הלכות שחיטה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הל' ברכות פרק י.	מל"ת קצג. קנג. קצד. מ"ע קמו.
ז"ק	ט' באלול	פרק ג-ה.	פרק יא.	מל"ת קא.
א'	י' באלול	פרק ו-ח.	הל' מילה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קמו.
ב'	י"א באלול	פרק ט-יא.	פרק ב.	מל"ת שו.
ג'	י"ב באלול	פרק יב-יד.	פרק ג.	מ"ע קמח.
ד'	י"ג באלול	נדבות פי וגוי. ספר הפלאה והוא ספר ששי.. הלכות שבועות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	סדר תפלות כל השנה. נהגו העם.. ימלוך עלינו וכו'.	מל"ת סא.
ה'	י"ד באלול	פרק ז-ו.	נוסח ברכות התפלה וסידורן. אן ברוך אתה.. נוסח הקדוש.. אחת באמצע.	מל"ת סב.
ו'	ט"ו באלול	פרק ז-ט.	וזה נוסח כל הברכות האמצעיות. ברכה אמצעית.. שוב אינו צריך.	מל"ת רמח. רמט.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר ***		זמן זריחת החמה	זמן ק"ש	סוף חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה ***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה						
ו', ח' באלול	4.05	4.58	5.21	9.26	12.42	1.14	7.09.7	7.35
ז"ק, ט' באלול	4.07	4.59	5.22	9.26	12.41	1.14	7.08.5	7.33
א', י' באלול	4.08	5.00	5.22	9.26	12.41	1.13	7.07.2	7.32
ב', י"א באלול	4.09	5.01	5.23	9.26	12.41	1.13	7.06.0	7.31
ג', י"ב באלול	4.10	5.01	5.24	9.26	12.40	1.12	7.04.8	7.30
ד', י"ג באלול	4.11	5.02	5.25	9.26	12.40	1.12	7.03.5	7.29
ה', י"ד באלול	4.12	5.03	5.25	9.27	12.40	1.12	7.02.2	7.28
ו', ט"ו באלול	4.13	5.04	5.26	9.27	12.39	1.11	7.00.9	7.26

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר נהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאה את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
תצא	6:32	6:48	6:40	6:50
תבוא	6:24	6:39	6:31	6:41

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מז"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

לא ייתכנו 'גירושין' בין ישראל לקב"ה

למה דווקא המזבח מסמל את ההפך מגירושין, ולכן "מוריד עליו דמעות"? • גם בזמן הגלות נמשכת פעולת המזבח, כי באמת אין זה מצב של גירושין • הקב"ה דופק וממתין לכל יהודי, שעל-ידי התשובה יסיר את ה'ים' המפריד, וכשהוא ברשותו של הקב"ה - לא תיתכן מסירת גט! • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות".
ובהקדם ביאור השייכות לעניינו של ה"מזבח" דווקא:
במסכת כתובות⁴ דרשינן תיבת "מזבח" בדרך נוטריקון (שבאות מ' שהיא ראש התיבה, נרמזו המעלות של המזבח)⁵, ולא עוד אלא שיש גם שקלא-וטרין בדרשה זו⁶: "מזבח - מזיח ומזין (בזכות הקרבנות העולם ניוון, שהקרבנות באים מן המזון וגורמין לו ברכה) מחבב (את ישראל אל אביהם) מכפר", ופריך, "היינו מכפר היינו מזיח" (קא-סלקא-דעתך מזיח עונות), ומשני, "מזיח גזירות (רעות מעל ישראל) ומכפר עונות".
וצריך להבין סדר הדברים (כידוע סדר בתורה

א. בסיום מסכת גיטין בגמרא - "כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות, שנאמר¹ וזאת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח ה' ככי ואנקה מאין עוד פנות אל המנחה גו' על כי ה' העיד בינך ובין אשת נעוריך אשר אתה בגדת בה והיא חברתך ואשת בריתך":
בביאור הטעם ש"מזבח מוריד עליו דמעות" - מבואר במפרשים², ש"המגרש אשתו אשת נעורים ממעט אכילת זבחים, דאשת הנעורים מצויה שמביאה קיני זיבה ולידה למזבח, והיינו דקאמר קרא מאין פנות אל המנחה, שהיתה מביאה בזיבה ולידה".

* * *

ב. [.] ועניין זה (שלילת עניין הגירושין עד כמה שאפשר, שלכן, הלכה כבית שמאי [לדעה אחת³], ובכל אופן, "אין ראוי למהר לשלח כו") מודגש יותר בדברי הגמרא בסיום מסכת גיטין - "כל

(1) מלאכי ב, יגיד.
(2) חדא"ג מהרש"א לסנהדרין כב, א.
(3) שו"ת הרשב"ש סתי"א.

(4) יו"ד, ב (ובפרש"י).

(5) ראה גם חדא"ג מהרש"א שם.

(6) ולהעיר, שכללות הענין של ראשי-תיבות כו', ועאכו"כ בדרך של שקו"ט, להקשות ולתרוץ בזה - אינו דבר הרגיל בדרך לימוד הגמרא (שהרי הגמרא אינה ספר של ראשי-תיבות), כי אם במקומות ספורים, וא' מהם - בנוגע למזבח.

ועשוי להגיע לכמה דקות, תלוי בגובה האילנות והגגות הגבוהים. נוסף על כך, יש להתחשב גם בגובה הטבעי של המקום (הרים וכדו'), וכל זה תלוי במיקום ובזמן.

בעיר ניו-יורק יש בניינים גבוהים מאוד, שגובהם מגיע למעלה מ-400 מטר. לפי דעת אדה"ז, ש'השקיעה הנראית' נקבעת בסילוק אור השמש מהגגות הגבוהים שבעיר, צריך ראשית כל לחשב את הפרש הזמן מהשקיעה בגובה פני הים (המתפרסם בלוחות) עד השקיעה הנראית בגובה הבניינים הגבוהים (ובתוספת התחשבות בגובה הטבעי של אותו מקום).

גם זאת אפשר לחשב על-פי נוסחה, ובשיא הקיץ השקיעה מתאחרת יותר מ-4 דקות בגלל גובה הבניינים הגבוהים בעיר ניו יורק.

על-פי זה תוצאת החישוב תהיה:

א. איחור 'השקיעה הנראית' בגובה הבניינים הגבוהים מהשקיעה בגובה פני הים מעט יותר מ-4 דקות (4:08 דקות), לפי הנוסחה הפשוטה שהיתה מקובלת פעם (אגב, לפי הנוסחה המקובלת כיום מתחשבים בשינויים של לחץ אוויר וכו', ויש עוד 20 שניות הפרש שהם 4:28 דקות).

ב. הוספת 4 דקות להפרש בין "השקיעה הנראית" ל"שקיעה האמיתית".

ג. שיעור "בין השמשות" בשיא הקיץ בניו יורק עולה לכדי מעט יותר מ-27.5 דקות (27:32 דקות).

כלומר: 4:08 דקות + 4:00 דקות + 27:32 דקות = 04:53 דקות, שהם למעשה 63 דקות.

לפי הנוסחה השנייה (של הגובה) יוצא בדיוק 63 דקות ! (4:28 + 4:00 + 27:32).

לענ"ד זו הדרך שבה ניתן לקבל את שיעור הזמן של 36 דקות.

הרב יעקב סנגאוי, קריית גת

36 דקות לתפילת ערבית בניו יורק

כבר נמסר כמה פעמים בשם הרבי, שלומן תפילת ערבית יש להכות בניו-יורק 36 דקות אחר השקיעה, שהוא הזמן של צאת הכוכבים בשיא הקיץ.

ואכן, המזכיר הרב יהודה-לייב שי' גרונר אישר זאת, כפי שציין הרב לוי-יצחק שי' ראסקין בקונטרס "התקשרות" (גיליון ש), שהזמן המוקדם ביותר לתפילת ערבית הוא 36 דקות אחר השקיעה.

כיצד הגיע הרבי לשיעור זמן של 36 דקות?

בקונטרס 'התקשרות' הנ"ל העיר הרב לוי יצחק ראסקין ששיעור הזמן של 36 דקות אחר השקיעה שנהג הרבי להתפלל ערבית (בהזדמנויות שונות), הוא לפי אופק ניו-יורק, בשיעור הגדול ביותר בשיא הקיץ. וכדי שלא לחשב בכל פעם מחדש את זמן צאת הכוכבים, נלקח השיעור הגדול ביותר, לכל השנה כולה.

הרב ראסקין מצא, שכלוחות "זמנים כהלכה" (להר' יהודה לוי) זמן צאת הכוכבים לשיטת אדמו"ר הזקן הוא 33 דקות בשיא הקיץ (21 יוני) באופק ניו יורק. ולחשבון ספר 'קיצור הלכות משו"ע אדה"ז' (במילואים לסי' רצג, להרב יעקב שי' הורוביץ) מגיע ל-34 דקות.

כדי להגיע ל-36 דקות, הוסיף 2 דקות על חישובו של הרב הורוביץ (ול"זמנים כהלכה" יש להוסיף 3 דקות!), ותולה זאת "בגלל אי הדיוק של הטבלאות מחמת שינויי האוויר וכיוצא-בזה".

אבל קצת קשה לומר, שכאשר החישוב לא כל-כך "מסדר", תולים זאת באי דיוק של 2-3 דקות, (ולגבי שינויי האוויר וכו'), אם יש מקום להחמיר - מספיק דקה אחת לחומרא בלבד, ולא 2-3 דקות).

אלא נראה לעניות-דעתי שדרך החישוב היא כדלקמן:

א. אדה"ז כתב ב"סדר הכנסת שבת" ש"השקיעה הנראית" היא בסילוק קרני אור השמש מראשי האילנות והגגות הגבוהים שבעיר.

ב. אחר-כך צריך להוסיף 4 דקות עד ל"שקיעה האמיתית".

ג. אחר כך מתחיל זמן "בין השמשות", שמשנתה לפי המקום והזמן. שיעור "בין השמשות" בארץ-ישראל הוא 20 דקות בימים השווים. שיעור זמן זה משנתה בארץ-ישראל בחורף ובקיץ, וכן משנתה בכל מקום לפי האופק שלו. אפשר לחשב זאת לפי נוסחה, שבה השתמש אדה"ז, שלקחה מספר ה"אליס", כמו שציין ב"סדר הכנסת שבת".

ד. בסיום שיעור "בין השמשות" הוא זמן צאת ג' כוכבים בניוניים היינו "לילה ודאי".

כאן המקום להעיר הערה חשובה:

הזמנים המתפרסמים בלוחות השונים מבוססים על-פי חישוב השקיעה בגובה פני הים. אדמו"ר הזקן לא מתחשב בשקיעה של גובה פני הים כלל, אלא רק ב"שקיעה הנראית", שהיא בסילוק קרני אור השמש מהמקום הגבוה שבעיר.

כלומר, זמן השקיעה הנראית - מאוחר יותר מהשקיעה של גובה פני הים. האיחור הוא לפחות דקה אחת,

שלכל לראש - גם כאשר לא היה עדיין העניין ד"מכפר", ועל אחת כמה וכמה שלא היה עדיין עניין ה"מחבב" - הרי הוא "מזיח ומזיין"!

לכל לראש מבטל הקב"ה את כל הגזירות הרעות שיכולים להיות בעתיד ("מזיח"), ובמילא, הרי הוא חי וקיים; ואז, טוען יהודי, שלא מספיק העניין ד"חיי", אלא צריך גם העניין ד"מזוני", ואכן, "מאן דיהיב חיי יהיב מזוני"¹² - "מזיין".

ובפרטיות יותר:

כיון שמדובר אודות מעמד ומצב שעדיין לא היה העניין ד"מכפר", הרי מובן, שהנתינה למעלה אינה באופן של מכירה, שהמוכר נותן לפי הדמים, כי אם, לפני משורת הדין, באופן של מתנה, וכיון שכן, הרי, זה באופן ד"כל הנותן בעין יפה הוא נותן"¹³.

ובלשון הכתוב¹⁴: "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון", "לפי רצונו ותאוותו"¹⁵, היינו, לא לפי מה שמגיע לו על-פי שכל, אלא לפי רצונו ותאוותו, וכיון שהוא קטן (שהרי עדיין לא נתכפר עוונותיו, והרי "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות"¹⁶, היינו, שהוא קטן ברעת), ואם לא יתנו לו תאוותו עלול שיגיע בכבייה - אזי נותנים לו לפי רצונו ותאוותו כל צרכיו הגשמיים שנקראים בשם "מזונות" ("מזיין").

וכל זה - בהיותו עדיין במעמד ומצב שעדיין לא נתכפר עוונותיו, שאז נוגעים לו רק ענייניו הגשמיים, ולא ענייניו הרוחניים;

ולאחרי כן, כשמתעלה למדרגה נעלית יותר, אזי נותנים לו גם השפעות רוחניות - שזהו העניין ד"מחבב", היינו, שמגלים לו אהבתו של הקב"ה וחיבתו.

ולאחרי זה בא העניין ד"מכפר" - דאף שמצד הקב"ה הרי "רבו פשעין מה תעשה לו"¹⁷, ויכול להיות גם מעמד ומצב ד"השוכן אתם בתוך טומאותם"¹⁸, מכל מקום, נותנים לו עליו גדול יותר:

הוא גם תורה¹⁹, והדיוק בזה הוא לא רק בתורה שבכתב, אלא גם בתורה שבעל-פה), "מזיח (גזירות) ומזיין מחבב מכפר" - דלכאורה איפכא מסתברא:

לכל לראש ענינו של המזבח הוא - שבו מקריבים קרבנות לכפר על עונות בני-ישראל, ועל-ידי זה נעשה "ריח ניחוח"²⁰, נחת רוח לפני הקב"ה²¹, ואז נותן הקב"ה כל הברכות למלא בקשתם של בני-ישראל.

וכפי שמבאר רבינו הזקן באגרת התשובה²² בנוגע לעניין הקרבן - שזהו כמשל ל"אדם שסרח במלך ופיסו על-ידי פרקליטין ומחל לו, אף-על-פי-כן שולח דורון ומנחה לפניו, שיתרצה לו לראות פני המלך", ואז יוכל לבקש בקשותיו כו'.

ואילו סדר הפוך - שתחילה ימלא המלך הבקשות, ואחר כך יכפר לאדם שסרח בו - לא מצינו במלכותא דארעא, ובמילא, גם למעלה אין הסדר באופן כזה, שהרי "מלכותא דרקיעא כעין מלכותא דארעא"²³.

ואם כן, לכאורה הוצרך להיות סדר הדברים - בדיוק להיפך מסדר דברי הגמרא - מכפר מחבב מזיין מזיח: לכל לראש מכפר הקב"ה עונות בני-ישראל, ואחר כך גם מחבב את ישראל, ולאחרי ישראל נעשים חביבים אצלו, אזי נותן להם מזונות, ואחר כך גם מזיח גזירות רעות בנוגע לעתיד (שהרי גזירה אינה דבר שישנו עתה, אלא על העתיד).

וזהו גם הטעם ש"קא-סלקא-דעתך מזיח עונות", ורק בגלל הקושיא "היינו מכפר היינו מזיח", מוכרחים לפרש "מזיח גזירות" - כי, כמושכל ראשון לא יעלה על הדעת לפרש שהעניין הראשון בפעולת המזבח, "מזיח", היינו "מזיח גזירות"; על-פי שכל צריכה להיות התחלת פעולת המזבח - "מזיח עונות", כנ"ל.

ועל כורחך צריך לומר, שבדברי הגמרא מרומז פנימיות ענינו של המזבח, שפעולתו היא בסדר זה דווקא: "מזיח ומזיין מחבב מכפר", היינו,

(12) ראה תענית ה, ב.

(13) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.

(14) תהלים קמה, טז.

(15) מצו"ד עה"פ.

(16) סוטה ג, רע"א.

(17) איוב לה, ו.

(18) אחרי טז, טז ובפרש"י.

(7) ראה של"ה חלק תושבע"פ, כלל לשונות בתחלתו (תב, ב).

(8) ראה תוי"כ ופרש"י עה"פ.

(9) ויקרא א, ט. ועוד.

(10) פ"ב.

(11) ראה ברכות נח, א.

פסוק אחרון / זמן ערבית בניו-יורק

חזרה על פסוק אחרון

במגן אברהם¹ כתב בקשר לקריאת שניים מקרא ואחד תרגום: "והפסוק האחרון אמרו אחר התרגום, כדי לסיים בתורה"². וכתב על זה במחצית השקל (וכן בלבושי שרד): "תחילה יקרא שני פעמים מקרא גם פסוק האחרון, ואחר זה פעם אחת תרגום, ושוב יקרא שלישי פעם אחת פסוק אחרון מקרא, כדי לסיים במקרא. ועל-כל-פנים צריך להסמיך תחילה ב' פעמים מקרא [זו לזו] ולא יפסיק ביניהם בתרגום, וכן נהגו גם כן בשעה שהיו מתרגמים בציבור, וכן מביאר בטור (ברי"ש) סימן רפד במקום שמתרגמין ההפטרה שנוהגין כן, עיי"ש".

ואדמו"ר הזקן בשולחננו³ העתיק: "ופסוק האחרון טוב לכופלו, ולחזור ולאמרו כדי לסיים בתורה (כי כן בזמן שהיו מתרגמין - היו מסיימים במקרא, שהיו כופלים פסוק האחרון)". ולכאורה כוונתו, שתחילה יקראנו כרגיל ("לכופלו"), ואחריו התרגום, ואחר-כך יחזור ויאמרנו פעם שלישיית "כדי לסיים בתורה" (ובזמן שהיו מתרגמים, היו קוראים פעם אחת את הפסוק האחרון ומתרגמים אותו, והקריאה שלאחרי-כן היתה הפעם השנייה, לכך נקט שם "כופלין"), כדברי המחצית השקל הג"ל, ולא כמשמעות החיד"א⁴, שכתב: "פסוק אחרון מהפרשה אחר שקראו שמו"ת, יחזור לקרותו שנים מקרא לבד, ויקרא ההפטרה". ובביאור 'עמודי הוראה' (להרה"ג המקובל ר' יעקב הילל שליט"א) שם הבין, שכוונתו לחזור פסוק אחרון שוב פעמיים מקרא, וכתב שכן משמע מהאמור בשער המצוות של האר"י ז"ל⁵ [שאדמו"ר הזקן לא ראהו] "אחר שתסיים הפרשה שמו"ת, תכפול פסוק אחרון של הפרשה מקרא ולא תרגום".

אמנם ב'רשימות' שרשם הרבי לעצמו בקצרה⁶, הלשון היא: "אין כופלין פסוק מקרא בסוף הסדרה", והבינו רבים כוונתו שאין חוזרין לאמרו כלל, ולא נתבאר טעמו ומקורו, ובפרט שהוא נגד פסק אדמו"ר הזקן ונגד כתבי האר"י. ואולי ניתן להציע ע"פ הג"ל, שכוונתו היא שחוזרים את הפסוק לאחר סיום "שנים מקרא ואחד תרגום" רק פעם אחת נוספת (כהמג"א ואדמו"ר הזקן) ולא פעמיים (כפל - כהחיד"א).

הרב יוסף-שמחה גינזבורג, רב אזורי עומר

לנביא, לך אמור להן, אי²³ זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי או מי מנושי אשר מכרתי אתכם לו הן בעונותיכם נמכרתם וכפשעכם שולחה אמכם".

ולכאורה הרי זו סתירה מרישא לסיפא: בתחילת הפסוק נאמר "אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי", היינו, שאין זה עניין של גירושין; ואילו בסיום הפסוק נאמר "ובפשעכם שולחה אמכם", וזהו עניין של גירושין על-ידי "ספר כריתות"? והביאור בזה:

מצד "פשעכם" יכול אמנם להיות עניין של

"מכפר", שאז נעשה בדרגת בעלי תשובה, שלמעלה מצדיקים, כמאמר רז"ל¹⁹ "מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם יכולין לעמוד בו".

ג. ועל-פי זה יובן הטעם ש"כל המגרש . . מזבח מוריד עליו דמעות" - מזבח דווקא:

מציאותו של המזבח היא - שגם במעמד ומצב שקודם כפרת עונות, "בתוך טומאותם", פועל הוא להיות "מויח ומזין כו", ואז בטוחים שסוף כל סוף יהיה גם העניין ד"מכפר".

וכיון שכן, הרי, כאשר ישנו אדם שמגרש את

אומר הקב"ה לנביא לומר לבני-ישראל: אף-על-פי

ש"בפשעכם שולחה אמכם", מכל מקום, "אי זה

ספר כריתות אמכם אשר שלחתי"?...!

גירושין חסו-שלוש, כיון ש"מצא בה ערות דבר" (ככל פרטי הדרגות שבדבר); אבל, ישנה פעולתו של המזבח ש"מויח ומזין מחבב מכפר",

- כפי שמצינו בזמן בית שני, שאף-על-פי שחסרו בו ה' דברים²⁴, ולא היתה השראת השכינה בשלימותה, מכל מקום, היתה בו עבודת המזבח בשלימותה, כולל גם פעולת השראת השכינה שבאה לידי ביטוי באש שלמעלה²⁵ שהיתה נמשכת על-ידי האש שבאה מן ההדיוט²⁶,

ועל דרך זה גם בזמן הגלות, ישנו המזבח בבית המקדש של מעלה, ואלהו עומד ומקריב עליו שני תמידין בכל יום (כדאיתא במדרשים והובא בעשרה מאמרות²⁶) -

היינו, שגם במעמד ומצב ד"בתוך טומאותם", ישנה פעולת המזבח שמויח וגירות, ומזין כל אחד

אשתו ומפסיק הקישור בין איש ואשה למטה ששכינה שרויה ביניהם, בגלל ש"מצא בה ערות דבר", ועל אחת כמה וכמה אם מגרשה רק בגלל ש"הקדיחה תבשילו", או בגלל שלא מצאה חן בעיניו - הנה בנוגע לכל שאר העניינים שבעולם אין זה נוגע, אבל בנוגע למזבח, הרי זה נוגע ("עס רירט אן") לכל מציאותו של המזבח, שהרי זה היפך עבודת המזבח!

ד. ומזה באים לסיום המסכת ממש - "ה' העיד בינך ובין אשת נעוריך אשר . . היא חברתך ואשת ברייתך":

ובהקדם דברי הגמרא²⁰ בנוגע לעניין הגלות, שדומה לגירושין²¹ - שאז טוענים בני-ישראל "נהיה כגוים כמשפחות הארצות גו"²², באומרים: "עבד שמכרו רבו ואשה שגרשה בעלה, כלום יש לזה על זה כלום (ומאחר שמכרנו הקב"ה לנבוכדנצר וגרשנו מעליו, יש לו עלינו כלום), אמר לו הקב"ה

23 ישע"י ג, א. וראה ד"ה איכה עת"ר (סה"מ עת"ר ע' יג ואילך).

24 יומא כא, ב.

25 אע"פ שהיתה "רבוצה ככלב" (יומא שם), ואיתא בוהר (ח"ג ריא, א. תקו"ז תכ"א (סב, ב). ועוד) שזהו ענין בלתי רצוי.

26 מאמר אכ"ח ח"ג סכ"ג.

19 בריכות לה, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

20 סנהדרין קה, א (ובפרש"י).

21 ראה פתיחתא דאיכ"ר ד.

22 יחזקאל כ, לב.

יד לספר-תורה

מהי ה'יד'

אבקש להוסיף על מה שנכתב בגיליונות התקשרות (תשפד, תשפז) בעניין 'יד לספר-תורה', מאשר עמי ככתובים.

במה שהביאו דברי התרומת הדשן (פסקים וכתבים סי' רכה) וכן את פסק הרמ"א (או"ח סי' קנד סעי' ו), הבין הש"ך (שו"ע יו"ד סי' רנט סעי' יא): "...הפחים שעל הספר תורה אינן תשישי קדושה כיוון שלא נעשו אלא לסימנים בעלמא לצורך בני אדם שלא יטעו להוציא ספר תורה שלא הוזמנה לקריאה לחובת היום...".

כלומר, שאין הכוונה לחפץ שמסייע לקורא בתורה להצביע על המילים [שלא יקרא אפילו אות אחת שלא מן הכתב, שו"ע סי' קלט ס"ג, ג, או] שלא יטעה הבעל קורא אפילו באות אחת (משנה ברורה סי' קמב סעי' א ס"ק א). אלא מדובר בלוחות מתכת שמסמנים בהן את הספר תורה הנוסף (או שני ספרי תורה נוספים), שיוציאו מן הארון ויקראו בהם בשבת או במועד (ועי' גם בתשובה מאהבה להרב אלעזר פלקלס, ח"ב סי' רלב).

יש לציין גם את דברי הלבוש (הרב מרדכי יפה, לבוש מלכות, או"ח סי' קנד סעי' ג): "...וכל שכן הכלונסים שתולין בהן הפרוכת שאינן אלא תשישי דתשישי. מכל מקום אין לעשות מהם העצים שמסמנים בו הקריאה של חובת היום, שאין בהם משום נוי ספר תורה ואינה קדושה כמו הם, אלא עשויים לצורך אדם לראות שלא יטעו, והוי מוריד מקדושתן".

המחצית השקל (הרב שמואל קעלין, או"ח סי' קנד סקי"ד) מפרש את דברי המגן אברהם כך: "לסימן שלא יטעו - כלומר, שידעו איזה ספר תורה יוציאו מן הארון לצורך הקריאה. והיינו שאותו ספר תורה נגלל למקום שצריך לקרות חובת היום או יודעים בו שהוא מוגה, ואם כן [ובכפף החיים ס"ק סא העתיק: ואי נמי, דהיינו פירוש אחר, וכן מסתבר. המערכת] היד שעושים לספר תורה שבה מראים לקורא שלא יטעה בקריאתו". וכעין זה [כפירוש הראשון] כתב ערוך השולחן (הרב יחיאל מיכל עפשטיין, או"ח ח"א סי' קנד סעי' ה).

אך בספר מקור חיים (הרב חיים בכרך (הוצ' מכון ירושלים), ח"ב סי' קנד עמ' רג) כתב: "שמסמנים בהם וכו' - ובשבת ויום-טוב אסור כמו שכתוב בסי' ש"מ ס"ד". המדובר שם באיסור כתיבה, ובעל הספר מתכוון ל"סימון" הספר מראש כדי שיקראו בו, ולא לסימון בספר בשעת הקריאה ב"יד לתורה", שאין בו משום כתיבה.

מנהג ההוראה באצבע לעבר הספר תורה בעת הגבהת התורה (למנהג ספרד ועדות המזרח, זה נהוג קודם הקריאה בתורה), מובא בספר מנהג ישראל תורה (הרב יוסף לעווי, או"ח סי' קלד סעי' ב) ועיי"ש. אך אין זה מנהג חב"ד (ספר המנהגים חב"ד עמ' 15) להראות באצבע כלפי הספר תורה בעת הגבהתו.

הרב יצחק יהודה רוזן, לוד

על הפסוק³³ "איש כי תשטה אשתו", "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות", שאז נעשה כבהמה, שלכן קרבנה מן השעורים, מאכל בהמה³⁴. ועל-פי מאמר רז"ל³⁵ "דע מה למעלה ממך", שכל העניינים למעלה נעשים "ממך"³⁶ - הרי על-ידי זה גורמים שגם למעלה נעשה מעמד ומצב שהלך בעלה (זה הקב"ה) למדינת הים.

וזהו "המביא גט ממדינת הים" - שכל האפשרות לעניין הגט (הפירוד בין הקב"ה ובני-ישראל) הוא רק בגלל שישנה המציאות ד"מדינת הים".

א. אמנם, על-פי זה יכולים לחשוב שכאשר ישנה מציאות של "מדינת הים", אזי אבדה תקוותו ואבדו סיכוייו ח"ו.

והמענה לזה - "המביא גט", דקאי על שלוחו של הבעל:

אין זה באופן שהאשה מקבלת "גט כריתות" מהבעל שנמצא מעברו השני של הים, מבלי שיהיה קשר ושייכות ביניהם, אלא, את הגט מביא שלוחו של הבעל, ו"שלוחו של אדם כמותו"³⁷ (דבלאו הכי אין לגט תוקף כלל),

והיינו, שגם כאשר "בפשעכם שולחה אמכם", בתוך טומאותם - נמצא עמו שלוחו של אדם העליון, "השוכן אתם בתוך טומאותם", שזוהי נפש האלקית, ו"הקב"ה עוזרו"³⁸, על-ידי זה ש"דופק פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי"³⁹, אף-על-פי ש"אני ישנה בגלותא"⁴⁰ במדינת הים.

וכאשר שלוחו של הבעל עומד לפני האשה ואוחז את הגט בידו, שזהו מעמד ומצב ד"חרב חדה מונחת", שהרי ענינה של ה"חרב חדה" לעשות "כריתות" בין שני דברים - הרי "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים"⁴¹, כיון ש"שלוחו של הבעל" עומד וממתין שיהודי (האשה)

(33) נשא ה, יב.

(34) סוטה רפ"ב. הובא בפרשי עה"ת שם, טו.

(35) אבות פ"ב מ"א.

(36) ראה לקו"א (סצקה) וא"ת (קיב, ב) להה"מ. "היום יום" יג אייר. וראה גם לקו"ש ח"ט שם ע' 148.

(37) ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ.

(38) קידושין ל, ב. וש"נ.

(39) שה"ש ה, ב.

(40) זח"ג צה, א.

(41) ברכות יו"ד, סע"א.

לפי רצונו ותאוותו, ומחבב את ישראל אל אביהם, ועד שמכפר על כל עוונותיהם, ולכן, אומר הקב"ה לנביא לומר לבני-ישראל: אף-על-פי ש"בפשעכם שולחה אמכם", מכל מקום, "אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה"?... ולאמתו של דבר - "היא חברתך ואשת ברייתך"²⁷.

* * *

ה. ועניין זה (גודל שלילת עניין הגירושין) מודגש גם בהתחלת מסכת גיטין - "המביא גט ממדינת הים"²⁸:

בהתחלת מסכת גיטין צריכים להבהיר לכל לראש כיצד שייך שיהיה עניין של פירוד בין הקב"ה לבני-ישראל, שמוזה יכול לבוא עניין של פירוד באיש ואשה למטה שהם "בצלמנו כדמותנו", ושכינה שרויה ביניהם.

ועל זה אומרת המשנה: "המביא גט" - כיצד יכולה להיות אפשרות למציאות של גט - בגלל שישנה מציאות של "מדינת הים":

ענינה של "מדינת הים" - שהיא בריחוק מקום²⁹ מארץ-ישראל: ארץ-ישראל נקראת "ארץ" על שם "שרצתה לעשות רצון קונה"³⁰, והיא "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"³¹, ואילו "מדינת הים" היא בריחוק מקום מארץ-ישראל, היינו, ששם לא רואים ולא מרגישים גילוי אלקות, ולא זו בלבד שהיא בריחוק מקום מארץ-ישראל, אלא עוד זאת, שישנו "ים" המפסיק ביניהם, כך, שגם כאשר רוצה לבוא לארץ-ישראל, אזי מגיע לים המפסיק, שאין אפשרות לעבור בו (אלא אם כן על-ידי תחבולות שונות).

וענינו בעבודה הוא הפסק חומר הגוף ונפש הבהמית, ועד כדי כך הוא הפסק, שאין יכול לעבור שם אדם - שענינו שכל³², והיינו, שזהו מעמד ומצב של היפך השכל - "רוח שטות", כמאמר רז"ל¹⁶

(27) לאחר קטע זה השיחה - צוה כ"ק אדמו"ר לנגן הניגון "שאמיל".

(28) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ש סכ"ז (לעיל ע' 39).

(29) ראה תור"ה ממדינת - ריש גיטין.

(30) ב"ד פ"ה, ה. וראה תור"א בתחלתו (א, ג).

(31) עקב יא, יב.

(32) ראה לקו"ת שה"ש כה, א. ובכ"מ.

"הרואה את הנולד"

והווי מחשב הפסד מצווה כנגד שכרה, ושכר עברה כנגד הפסדה . . איזו דרך שיד' בק בה האדם . . רבי שמעון אומר הרואה את הנולד (פרק ב משניות א, י)

אמרו חז"ל איזהו חכם הרואה את הנולד, שבכל דבר הוא מסתכל ורואה את הנולד מזה. ועניין זה הוא עיקר גדול בעבודת ה', כי מאחר שקיום המצוות הוא עבודה גדולה וטרחה יתרה, וכמו כן עניין לאכפייא לסטרא אחרא עליידי המניעה מעבירה הוא עבודה ויגיעה רבה, זה אפשרי עליידי שרואה את הנולד.

כמאמר והווי מחשב הפסד מצווה כנגד שכרה, שהפסד המצווה צריך לחשב כנגד שכרה, שהפסד עכשיו הוא באין ערוך לשכר שיהיה אחר כך, כי ההפסד הוא בדברים גשמיים שהם עניינים עובדים, ואילו השכר הוא שכר נצחי. ובפרט לפי המבואר בעניין שכר מצווה מצווה היא מלשון צוותא, והיינו ששכר המצווה הוא ההתקשרות בעצמות ומהות אינ'סוף ברוך-הוא, הרי בודאי שאין ערוך כלל הפסד המצווה לגבי שכרה שיהיה אחר כך.

וכמו כן הוא גם כן לעניין שכר עבירה כנגד הפסדה, ששכר עבירה הוא "נופת תיטופנה שפתי זרה", הנה צריך לחשב שכר זה כנגד ההפסד - "ואחרייתה מרה כלענה", אשר גם הפסד זה הוא נצחי.

שהרי כמו ששכר המצווה הוא נצחי כנ"ל, כמו כן גם הפסד העבירה הוא נצחי, כמו שכתוב בתניא לעניין טמטום המוח או טמטום הלב שנעשה עליידי העבירות, שאף שכבר עשה תשובה נכונה, הרי עיקר התשובה בלב, והלב יש בו בחינות ומדרגות רבות והכול לפי מה שהוא אדם וכו', ומסיים, שהיום לא נתקבלה תשובתו ועונותיו מבדילים, או שרוצים להעלותו לתשובה עילאה יותר כו', ולכן אמר דוד וחטאתי נגדי תמיד, ומזה מובן שהפסד העבירה, אחרייתה מרה, הוא עניין נצחי, ובמילא הנה שכר העבירה אינו נחשב לכלום כנגד הפסדה.

ועליידי זה שמחשב הפסד מצווה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה, מחשב רואה מה שיהיה בסופו, שזהו על-דרך מה שכתוב איזהו חכם הרואה את הנולד, אזי יקיים את המצוות, מבלי הבט על גודל היגיעה שבדבר.

וזהו שמצינו במידות שמנו חכמים, שרבי שמעון בן נתנאל שהיתה מידתו 'ירא חטא', אמר איזו היא דרך טובה שירבק בה האדם הרואה את הנולד. כי מכיוון שהיה ירא חטא בחר ב'הרואה את הנולד', שעליידי זה יהיה ירא חטא ולא יחטא לעולם. הנה, יראת חטא אינה היראה מפני העונשים ושאר העניינים הבאים מצד העבירות, כי אם היראה מצד עצם החטא, שחטא הוא מלשון חסרון, והיינו שעליידי העבירה יחסר לו תמיד ההתקשרות בעצמות ומהות.

ככדי שיהיה ירא חטא, היינו שיהיה ירא מכל עניין של חטא, גם דקדוק קל של דברי סופרים, וגם עניין שהוא לפנים משורת הדין, וגם עניין קדש עצמך במותר לך, שעליידי זה יחסר לו תמיד ההתקשרות בעצמות ומהות - הנה יראה זו באה עליידי שרואה את הנולד.

(חלק ממאמר שבת פרשת משפטים תשי"ג. תורת מנחם-התנועותיות תשי"ג חלק א (ז) עמ' 341-343)

יתעורר ברגע האחרון של נעילה ויחזור בתנועה קלה של תשובה, ויכיר בכך, שהוא וכל ענייניו, יחד עם ה"ספר כריתות", נמצאים כולם ברשותו של הבעל, שאז, אין מקום לעניין של חטא (סיבת הגירושין) - שהרי בשעה שהיה הגילוי ד' "אנכי הוי' אלקיך"⁴² ("ווען דער "אנכי" האָט גע'שטרעם'ט"), אזי לא היתה יכולה להיות מציאות של "אלהים אחרים", כמו שכתוב⁴³ "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני", "כל זמן שאני קיים", ו"בכל מקום אשר אני שם, וזהו כל העולם"⁴⁴; ורק מצד ההעלם וההסתר - כאשר נסתלקה השכינה ועלתה למעלה, "במשוך היובל", שאז "המה (אפילו "בהמה") יעלו בהר"⁴⁵, כיון שירד הר סיני מקדושתו, ועליידי זה ירד גם כל העולם כולו - הנה מצד ההעלם וההסתר יכול להיות מציאות של

(42) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

(43) יתרו שם, ג. ואתחנן שם, ז.

(44) פרש"י עה"פ.

(45) יתרו יט, יג ובפרש"י.

חטא ועוון ופשע,

ואין גם מקום לעניין של גט - שהרי הדין הוא שכל זמן שהגט נמצא ברשותו של הבעל⁴⁶, או שהבעל (או שלוחו) אוחז בגט עליידי חוט ומשיחה וכיוצא בהם⁴⁷, אזי לא חל הגט, כיון שלא יצא מרשותו לגמרי.

וזהו תוכן הנחמה בדברי הקב"ה לנביא, שאף-על-פי ש"בפשעיכם שולחה אמכם", אומר הקב"ה, "אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי", כיון שהגט נשאר ברשותו של הקב"ה, וכיון שכן, הרי בטל לגמרי כל עניין הגט.

(מהתנועות כל מנחם-אב ה'תשי"ט).

תורת מנחם כרך כו, עמ' 162, 173, 179. בלתי מוגה)

(46) ראה גיטין פ"ח. טושו"ע אה"ע סקל"ט.

(47) גיטין עח, ב. טושו"ע שם סקל"ח ס"ב. וראה לקו"ש ח"ט

שם הערה 31.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

להפוך את ה'חרפו' ולברר את ה'רפ"ח"

להביא לגילוי המשיח בפשטות

ידועה השיחה וההכרזה אודות התפקיד של תלמידי המשיחיים - שנוסף על פעולת עניין התמימות בעצמם, צריכים הם לפעול עניין התמימות גם בכל הסביבה שלהם, כיון שמהעניינים העיקריים דלתמידי התמימות שצריכים להיות "נר האיר", ועד "להאיר" בתכלית השלימות, על-ידי זה שפועלים שגם התלמידים והמושפעים שלהם יהיו "נרות להאיר" באותו אופן שהם השפיעו עליהם, והיינו . . . שכל אחד ואחד מהמושפעים יפעול בהד' אמות שלו, בביתו הפרטי, אצל בני ביתו, ובחלקו בעולם - שיהיה מעין ישיבת תומכי תמימים.

ועוד ועיקר - כמבואר בשיחה הידועה של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לתלמידי תומכי תמימים, שתלמידי הישיבה הם "חיילי בית דוד" שמנצחים את המעמד ומצב ד"חרפו עקבות משיחך", ופועלים ביאת המשיח באופן ד"אמן ואמן", כלשון הכתוב בסיום וחזרת מזורז פ"ט בתהלים.

ויש להוסיף בדיוק הלשון "חרפו" (עקבות משיחך) - שבזה מרומז שמשנים ומהפכים את העניין הבלתי-רצוי לעניין של חריפות למעליותא, חריפות בתורה.

ועוד זאת, שבלשון "חרפו" נרמזת גם כללות העבודה דבירור וזיכוך העולם - על-פי המבואר בחסידות (מספרי קבלה) שכללות העניין דמעשינו ועבודתנו הוא בירור רפ"ח ניצוצין שנפלו למטה, אשר על-ידי הבירור מתעלים הניצוצין למעמד ומצב נעלה יותר מכפי שהיו קודם הנפילה (שבגללה הוצרך להיות הבירור).

ובגמר כל הבירורים מתגלה אורו של משיח - כמרומז במה שכתוב "ורוח אלקים מרחפת על פני המים" (ששורש תיבת "מרחפת" הם האותיות ר' ח' פ', שרומזות על רפ"ח ניצוצין), ואיתא במדרש "זה רוחו (אורו) של מלך המשיח".

ועניין זה נעשה במיוחד על-ידי לימוד פנימיות התורה - שלימוד זה הוא החידוש בישיבת תומכי תמימים:

גילוי פנימיות התורה הוא עניין גילוי המשיח ברוחניות, כידוע דברי הצמח-צדק בזה. אלא שאדמו"ר מהר"ש אמר לו על זה, שרוצים שיהיה גילוי משיח בפשטות, ועל-ידי זה פעל את הדבר כו' - שתיכף ומיד הותחל גם עניין זה באופן אמירת התורה של הצמח-צדק בכלל.

השלימות שבכל יהודי - בחינת משיח שבו

...השלימות של יהודי מתבטאת בכך שיש בו העניין דמשיח, והוא נמצא במעמד ומצב של משיח - על-ידי זה שנמצא במעמד ומצב של "כוכב" (כמו שכתוב "דרך כוכב מיעקב", דקאי על משיח, וקאי גם על כל אחד ואחת מישראל), שתיבה זו מורכבת משני חלקים - "כוכב" - כ"ו - הגימטריא דשם הוי', שנמשך בעולם הזה התחתון על-ידי כ"ב אותיות התורה (כמאמר "אסתכל באורייתא וברא עלמא"), ובאופן ששני עניינים אלו (כ"ו וכ"ב) נעשים תיבה ומציאות אחת ויחידה, ועד למציאות האחדות של הקב"ה כפי שהיא בגלוי אצל כל אחד ואחת מישראל - ישראל וקודשא בריך הוא כולא חד...

(משיחת ט"ו אלול ה'תשנ"א, 'התוועדות' תנש"א כרך ד, עמ' 242, בלתי מוגה)

והאם רובצת על האפרוחים (כ"ו)

ידוע ש'אם' רומז לכינה, ו'אפרוחים' - למידות אהבה ויראה. שכן ההתבוננות בגדולת ה' מולידה אהבת ה' ויראתו.

הרמזים לכך:

(א) 'אפרח' בגימטרייה 'חסד גבורה' (אהבה ויראה). (ב) האותיות א' ופ' של תיבת 'אפרח' הן ראשי תיבות אהבה ופחד. (ג) בתיבת 'האפרחים' ישנן האותיות יראה.

(ליקוטי לוי"צחק לתניא, עמ' לב)

כי תבנה בית חדש (כ"ב)

הרבי מהר"ש הלך פעם בלוויית אחד מחסידיו ברחוב, ובדרכם עברו ליד מקום שבו עסקו פועלים בהקמת בית. הרבי שם לב שפיסות עץ קטנות נפלו מידי הפועלים, מקצתן נפלו אל מתחת לבניין ונשארו שם, ומקצתן נפלו לצד הדרך, והעוברים והשבים ליקטו אותן לצורכי בישול והסקה.

אמר הרבי:

הלווא תראה שהקיסמים שאותם מלקטים זוכים להתברר, שכן יהודים משתמשים בהם לבישול לכבוד שבת וכיוצא בזה; ואילו הקיסמים שנופלים מתחת לבניין אינם זוכים להתברר. זהו שנאמר "כי תבנה בית" - כשעוסקים בבניית בית, "חדש" - ראשי-תיבות "חאפ די שפענער" (=תפוס את הפיסות הדקות)...

(מפי השמועה)

אשר קרך בדרך (כה, יח)

לשון קור וחום (רש"י)

פרשת עמלק נזכרת בתורה פעמיים - "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים" (בשלח יז), ו"זכור את אשר עשה לך עמלק".

העמלק מרפידים משפיע על יהודי שלא להקפיד בקיום המצוות, "שרפו ידיהם מדברי תורה" (מכילתא), ואילו עמלק של פרשתנו מקרר אותו מכל דבר שבקדושה. לכן מצינו שבשבת פרשת זכור קוראים "זכור את אשר עשה לך עמלק", ולאחר מכן, בפורים, קוראים "ויבוא עמלק" (אף שלכאורה היה הסדר צריך להיות הפוך) וכאמור, כי תחילה מקרר עמלק את האדם מכל דבר שבקדושה, ועל-ידי-כך הוא מביאו למצב של "רפו ידיהם מדברי תורה".

(ספר-השיחות תש"ד עמ' 74)

ויזנב בך כל הנחשלים אחריו (כה, יח)

חותך מילות וזורק כלפי מעלה (רש"י)

קליפת עמלק מסתירה על האותיות י"ה' של שם הוי', כדכתיב (בשלח יז), "כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק"; ואילו מצוות מילה פועלת גילוי של אותיות אלו, כנרמז בתיבת 'מילה' - מל י"ה. משום כך התנגד עמלק למצוות מילה דווקא.

(אורי-התורה דברים עמ' תתרכ)

פרשת תצא

כי תצא למלחמה (כ"א, י)

כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק היה מייעץ לנערים המתחילים בעבודת התפילה להתבונן לפני התפילה בדרגות נעלות ביותר, שבכך יתבטל הרע ויוכלו להתפלל בכוונה.

וכך היה אומר:

"כי תצא למלחמה" - כשיוצאים למלחמת היצר בעת התפילה, צריכים להתבונן בדרגה שהיא "על אויביך" לגמרי, שאין לרע קשר ואחיזה בה כלל.

(מפי השמועה)

על אויביך (כ"א, י)

כאשר תצא למלחמת היצר מתוך ביטחון שהקב"ה אכן עומד לימינך לעזור לך, הנה עצם היציאה, אפילו לפני שהמלחמה עצמה החלה, כבר תהיה באופן ד"על אויביך" - למעלה מהאוייב.

(ליקוטי שיחות, כרך ב, עמ' 697)

ושבית שביו (כ"א, י)

ביד האדם לא רק לנצח את היצר, אלא גם לקחתו בשבי, כלומר - לנצח את היצר בעזרת היצר עצמו. שכן תפקידו של היצר הוא לפתות את האדם לחטוא, והוא זריז במלאכתו זו כדי לעשות שליחות בוראו. מזה גופא יכול האדם ללמוד - להזדרז בקיום רצון הקב"ה ולא להישמע לפתויי היצר. זאת ועוד: מרצונו של היצר-הרע ניתן ללמוד מהו רצונו של היצר-הטוב.

(כתר-שם-טוב עמ' 10, זנה)

* * *

"ושבית שביו" - תוכל להוציא מיד הקליפה דבר השבוי אצלה, כמבואר בתניא (פרק ז) ש"מי שהוא בזוללי בשר וסוכאי יין למלאות תאוות גופו... יורד חיות הבשר והיין שבקרו ונכלל לפי שעה ברע גמור... עד אשר ישוב האדם ויחזור לעבודת ה'".

(ליקוטי שיחות, כרך ב, עמ' 697)

האחת אהובה והאחת שנואה... והיה הבן הבכור לשניאה (כ"א, טו)

אהובה - היינו נפש האלוקית.

שנואה - היינו נפש הבהמית.

"והיה הבן הבכור לשניאה" - לנפש הבהמית שורש נעלה יותר מלנפש האלוקית, בהתאם לכלל ש"כל הגבוה-גבוה ביותר יורד למטה-מטה ביותר", נמצא שמבחינה זו הנפש הבהמית היא ה'בכור'.

(ליקוטי תורה - דברים, עמ' 10)

מקבציאל - לקט הוראות והדרכות

אם הרופאים מציעים להתאשפז - יש לציית * "הרי אתה סומך עלי" ... אמר הרבי ליהודי שביקש להיכנס לחדר ה'יחידות' דווקא * היכן טוב ללדת, התלבטויות בשידוך, והסגולה בלימוד בכלל אחר החתונה * מופרך לעכב חתונה בכלל, ומחוסר אמצעים בפרט * מדוע נקבר הרב טלושקין בניו-יורק?

בסיום אמירת "קדיש דרבנן" (אחרי מנחה) ניגש הרבי אל היהודי ובירכו שוב באריכות ימים ושנים טובות.

התחזקות בביטחון

ככ"ב שבט תשל"ג כתב הרבי ליהודי מסוים בנושא רפואי:

שיתחזק במדת הבטחון וישמע להוראות הרופא.

באותה הזדמנות השיב על השאלה, אם ללכת לעוד רופא:

תלוי בהחלטת בנו ש'י בזה וכן צ'רין] [להיות] שיתוף "פעולה" שלו בנוגע להצלחת טיפול הרפואי.

אזכיר על [הצ'רין].

כדאי אם מועיל לפרנסה

הנה איגרת מעניינת בנושא קבלת אזרחות ארצות-הברית:

הנה קטע ממכתבו של אחד התמימים ב'770, מיום ה', אור ליום ו' ערב שבת קודש תזריע-מצורע תשכ"ח:

היום כשנכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לתפילת מנחה ניגש אליו יהודי זקן וביקש להיכנס ל'יחידות'. כ"ק שאל אותו לשם מה, והשיב שברצונו להיוועץ אם להיכנס להתאשפז בבית-רפואה. כ"ק הגיב ואמר:

[מכיון ש]התורה אומרת ורפא ירפא [ואמרו חז"ל "שניתן רשות לרופא לרפאות"] עליכם אפוא [לשמע בקול הרופאים] להתאשפז, ותהיה לכם אריכות ימים ושנים טובות.

היהודי מסר פתק לרבי והרבי אמר לו שהוא ייקח את הפתק ל'אוהל' ויקראנו שם.

לא זו היהודי משם עד שאמר לרבי שברצונו להיכנס לחדרו של הרבי, מכיוון ששם המקום מסוגל יותר לקבל ברכה. הרבי הצביע כאומר: הרי כאן - בית כנסת - הוא מקום קדוש, והוסיף:

הרי הנכם סומכים עלי, הנני מציע שתבקרו אצל רופא והנני נותן את ברכתי.

ב"ה, י"ג תמוז תשל"ג

ברוקלין, ניו.

הו"ח א"א נו"נ וכו' מו"ה... שי
שלום וברכה!

...הפ"נ שבמכתבו יקרא בעת רצון על הציון הק'.
סברתו להשתדל באזרחות דמדינה זו כיוון שמועיל
לפרנסה - נכונה היא.

סיפר הרב יחיאל מיכל טוקצינסקי, מנהל
תלמוד-תורה עץ חיים בירושלים ת"ו ('משפחה'
י"א תשרי תשס"ט עמ' 60):

"בשעתו הרבי מליובאוויטש ביקש להוציא
את אחד המלמדים, הרב א' ב', שהיה חסיד שלו,
מהתלמוד-תורה, מפני סיבה מסוימת. אך לאחר
שכתבתי לו מכתב שבו הצגתי את תמונת המצב
המלאה, שלח שליח שידוע לאותו מלמד ולי, כי
הוא מורה למלמד להישאר בסגל ההוראה של עץ
חיים".

מקום הלידה

בחודש מנחם אב תשל"ח שאלו בני זוג את
הרבי היכן כדאי שתהיה הלידה, במקום מגוריהם
בניו-יורק או במקום מגורי הורי האשה (באיטליה).
הרבי השיב:

בכלל - במקום שתרגיש נוח יותר. במקום ספק
- שב ואל תעשה שיהיה כאן, ובכל אופן בשע[ה]
ט[ובה] ומ[וצלחת].

בית נאמן לה'

להלן מכתב הסכמה וברכה להצעת שידוכין,
ובהדגשת הצורך בהסכמת ההורים:

ב"ה, כ"ה ניסן תשל"ג

האברך.. שי..

שלום וברכה!

במענה למכתבו בו כותב אודות הצעת נכבדות
עם בת גילו... תחי' ואשר החליטו שניהם [לייסד]
בית נאמן לה' על-פי תורת החסידות,
טוב השידוך והיא בשעה טובה ומוצלחה - אלא
(ובודאי) יקבלו הסכמת הוריהם שיחיו. כן - יסדרו

החתונה במשך הקיץ בהצלחה.

אזכיר על הציון.

בברכה.

לבחון ההרגשה מחדש

לבחורה שהעלתה את לבטיה בנושא שידוכין
(בשנת תשל"ג), כתב הרבי:

(1) מובן - שפגישות בחשאי וכיוצא ב[זה] אינן
רצויות כלל.

(2) על[ל] פ[ני] הנ[זכר] ל[עיל] - כדאי שיפסיקו
[המדוברת והמדובר] כל קשר ביניהם (גם בטלפון
ובמכתבים) עד לאחר הקיץ ולאחרי זה תדון בזה
לפי הרגשה אז.

"בטח ילמד [החתן] בכולל"

בחודש אלול תשל"ז כותב הרבי לאם כלה
בקשר עם שידוך בתה:

מכתבה נתקבל, נכון השידוך טוב וכו' ויהיה
בשע[ה] ט[ובה] ומ[וצלחת], מתוכן מכתבה הרי
בטח ילמד בכולל ויתוסף בכל המצטרך להם עוד
יותר.

אזכ[יר] ע[ל] הצ[יון], תבשר טוב.

פלא שבנם של תמימים

יחשיב כסף

שנים רבות קודם לכן - בג' כסלו תשי"ח - הביע
הרבי את פליאתו על הרעיון לעכב חתונה בגלל
חוסר אמצעים, וכך כתב ('לב הארי' עמ' 187):

במ[ה] ש[כותב] הטעם בהנוגע להתנות... שי'
להמשיך בזה כיוון שדחוק מחובות וכו' וכו', אף
שהמחותנים אומרים שמצידם אין כל מניעה, ואינו
יודע מה לעשות בזה.

הנה תמיהה ופליאה, שהרי ידוע מאמר רז"ל
ומבואר בלקו"ת סוף פ' ברכה דנותנים פרנסה לאיש
בשביל אשתו, ואם כן - אפשר מה שדחוק הוא מפני
שעדיין לא נתחתן, והטענה דאין בגדים מתאימים
וכו', מובן עד כמה מגוחכת היא בענין עיקרי כהנ"ל,

ושנוגע לכל החיים כולם - כחתונה, ואפילו אם היה
ברור שיש מלעיגים, הנה התחלת כל הד' חלקי
שולחן ערוך הוא שאל יבוש וכו'.

ובפרט שזהו ענין מדומה, שאין מלעיגים ע[ל]
ד[בר] [זה] אפילו בארצות הברית ששם להן בכל
העולם שכאן הכסף תופס מקום ביותר - וכמה
מבני-ישראל כאן, ואפילו אלו שלא נתחנכו בבית
חסידותי ודתמימים מתחתנים ע[ל] מ[נת] אח[ר]
כ[ך] ללמוד בכולל כמה שנים בהסכמת שניהם של
החתן והכלה, אף שחיים חיי דוחק. על אחת כמה
וכמה כשמדובר בבנו של תמימים וכו' וכו'.

ולפלא שאפילו בדבר פשוט כזה צריך לשאול
מעבר לים, וכשעונים בזה - ספק אם יועילו הדברים
ואם יפעלו פעולתם. ופלא עוד יותר - שכנראה
אצל ההורים טעמים הנ"ל תופסים מקום לא פחות
מאשר אצל הבן. האפשרי כי יסופר, ובמ[ה]
ש[כותב] שאומר למה למה, מובן תמיהת טענה זו,
ועוד יותר מהנ"ל, שהרי ידע אינש בנפשיה, וכידוע
מאמרי רז"ל בזה, וקל להבין.

ויהי רצון שייבשר טוב בכל האמור, ושיהיו
הבשורות ברוח חסידותי.

בקברי אשר כריתי...

בכ' אדר שני תשל"ל נפטר בניו-יורק הגאון
החסיד רבי ניסן טלושקין. לאחר פטירתו, פרסם
הרב ח' קרלינסקי רשימה לזכרו ('זיכרונות
ושרטוטים לרמותו'), בספר 'שנה בשנה' תשל"ב,

ובין הדברים הוא מבקש לפתור את החידה אודות
קבורתו. בהקשר לכך הוא מביא את מכתב-הצוואה
שלו בכתב-ידו בנידון (שם עמ' 414):

"חביבה עלי ארצנו הקדושה, אף חביב עלי
זכרון כ"ק אדמו"ר ריי"צ וצוק"ל שאהב אותי, ואין
אני יודע להחליט אם יהיה מקומי בארץ הקודש
או מקומי אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א רמ"מ שיחי'
לאוי"ט לנהל את בית-ישראל עד ביאת משיח
צדקנו. כ"ק אדמו"ר הרמ"מ שליט"א יאמר דעתו
בשאלתי, וכדעתו כן יעשו".

מהמשך רשימת הרב קרלינסקי עולה כי
התברר, שתיכף אחרי שכ"ק אדמו"ר ריי"צ נטמן
בציונו הק', קנה הרב טלושקין בכסף מלא כבדת-
אדמה לקבר, סמוך לציון ריי"צ. וכאשר פנה בנו,
ר' שלמה טלושקין, לאחר פטירת אביו, בשאלה
אל הרבי אם לקבור את אביו בקבר אשר קנה שם
או להוליכו לקבורה בארץ-ישראל, השיב: מכיוון
שקנה את הקבר בחייו ובמתכוון סמוך לקברו של
אדמו"ר ריי"צ, יבוא בו למנוחות.

כספי הינון

עסקן יהודי ברוסיה, שחי בדחוק, שאל את
הרבי אם מותר להשתמש בכסף שקיבל לפעילות,
לחינוך בנו וכו'. הרבי השיב:

מותר להוציא מכספי צדקה בשביל הוצאות בנו
הקטן.